

Nincs sor a halasbódénál

Szereplők

KAR
KARVEZETŐ
TIK, hajléktalan
TAK, hajléktalan
DURR, hajléktalan
BAT, azaz: Bolond a tetőn
UTCASEPRŐ
EBO
EBI, Ebo társa
FUVOLÁS

A színpad közepén emelvény. Balra és jobbra tőle egy-egy alacsonyabb pódium. A színpad bal oldalán szintén pódium áll. A háttér – a színpad belseje elárvult színházi kellékekkel – félhomályban.

A drámában szereplő összes színész a színpadon. Akik még nem szólaltak meg, rezzenés nélkül állnak. Az első mondatukra elevenednek meg.

Fuvolaszó az emelvény mögül. Lírai dallam, amely a Kar utolsó mondatai alatt fülsértő és szaggatott sípolássá válik.

KARVEZETŐ Ez is elkövetkezett.

KAR (*kántálva*) Tizennégymilliárd évvel a nagy bum után,

KARVEZETŐ Hiába szorítottuk magunkat mindkét féltéken (*a fenekeére paskol*),

KAR

Cunami volt, égzengés, földindulás
(*egyikőjük minden szó után fúj egy luftballonba*)

Napkitörés, ózonrepedés, jégtolulás
(*tovább fújja*)

Kergekór, libidóésés, klímaváltozás
(*tovább fújja*)

Éhezés, orkán, atomrobbanás
(*tovább fújja*)

Elhülyülés, érpattanás vagy kozmikus fölfúvódás talán?
(*sípolva kiengedi a levegőt a légballonból*)

– Megremegtetett bennünket a nagy reccsenés.

A kar helyet foglal a színpad bal oldalán álló pódiumon. Az eseményeket pantomimszerű játékkal kísérik. Olykor egymás torkának esnek, pofozkodnak. Egyikőjük tovább játszik a légballonnal. Ketten madzagátvevős játékot játszanak. Mások időnként merően és kihívóan a közönséget fürkészik.

BAT (*le-fel járkál a színpadon, egyre idegesebben, maga elé*) És akkor indulj... (Szünet) Vedd újra nyakadba a várost, mondta. Ma sikerrel fogsz járni... Így mondta? Nem így mondta. Menj csak, ne késlekedj... Nem így mondta. (*A kar felé tekint, legyint*) Tovább! (Szünet) Ki tudja, talán a mai napon sikerülni fog. (*Tűnődően*) Talán sikerülni fog. Mikor is kezdődik? Kérdezi. Mintha... Mintha kezdődne még, úgy kérdezi. Kezdődik, mondom neki. Kinyitnak?, kérdezi. Kinyitnak, mondom. De mikor rakodnak ki? Kirakodnak. Ma kirakodnak?, kérdezi. Kirakodnak. Szép rendben kirakodják az összeset? Kirakodják az összeset, mondom. Pislognak, amikor még... Kérdezi. Tátognak, hogy háp, háp? (*Elmosolyodik*) Tátognak, de inkább úgy, hogy cupp, cupp. Nem fáj nekik? (*Elkomorodik. Egyre nyugtalanabbul*) Hogy fáj-e? Nem fáj. Mondom. Nem mondom. Nem kérdezi. Nem fáj.

FUVOLÁZÓ (*az emelvény mögül*) A végszón töprengve így eseng a törpe...

BAT Hát persze, hogy fáj. És hát valóban... (*Az utcaseprőre tekint, legyint*) Elég ebből! (*A pódiumon keresztül az emelvényre ugrik*)

FUVOLÁZÓ (*továbbra is az emelvény mögül*) ...Vágjátok legalább a koporsóm emberi méretűre.

16 BAT Elég! (*Gúnyosan*) Irigyled, mi? Te mikor jutottál ilyen magasra?

UTCASEPRŐ Nem könnyű. (*Szünet, közben seprűvel és lapáttal takarít*) Senkinek sem könnyű. Ott fenn már igazán ritka lehet a levegő!

TIK Csak bele ne szédüljön az ember...!

TAK Csak tátogunk, mint a partra vetett hal.

BAT (*komoran*) Levegő... Levegő mindenesetre még van. A kilátás...

És az ég... (*Izgatottan*) Ha látnátok! De nem láttok ti semmit.

TIK Bele ne ájuljunk a kilátásainkba.

UTCASEPRŐ (*izgatottan*) Az ég... Milyen az ég?

BAT Az ég... Keleten... Pontosabban nyugaton. Akarom mondani, mégiscsak keleten...

UTCASEPRŐ Derűs?

TIK Renyhe?

TAK Petyhüdt?

BAT (*dühösen*) Az ég... (*A padlót nézi*) Boltozatos.

UTCASEPRŐ Boltozatos... Ízlelgetnünk kell még ezt a kifejezést.

DURR Megvan a zamata, nem vitás.

TIK Ezért kár volt fölmenni. Mindig mondtam...

TAK Már lejönni is kár volt.

TIK Ott rontottuk el, amikor először kúszott valakinek a lába a másik nyakába!

TAK Van az a pozíció... Mi is a neve? (*Gondolkodik*)

TIK Nem kellett volna hagyni, hogy a fejünkre másszanak hetvenegyben...

TAK Fordított tizenegy...?

TIK Hatvanvalahányban... Ötven... Ötvenhogyishívjában.

TAK Páratlan nyolcvannyolc?

TIK Tizenkilenc-izében! Például tizenkilenc-izében. Ha nem jönnek be...

DURR (*ijedten*) Bejönnek? Ide?

BAT Ide többen már aligha.

TAK Kilencvenhat! Hát megvan! Amikor Dodival a strandon kilencvenhatban. Azok voltak csak az igazi nyarak...! Telement a fürdőgatyám homokkal. Csak hogy utaljak rá, mennyi kalandban volt részünk.

UTCASEPRŐ Csak aztán le ne hozza a feje, hallja? Megszédül, aztán takaríthatok maga után...!

TIK Mindig ezek a nagy vállalkozások.

TAK Ezek a nagy, lehetetlen vállalkozások.

DURR Meg a kicsik. Ne feledkezzünk meg a kicsikről sem. Például én egy ideje már képtelen vagyok befűzni a cipőmet.

BAT (*izgatottan fel és alá járva az emelvényen*) Hallgassatok! Nem értetek ti semmit.

TIK Hallják?! Már sérteget... Kicsit jobban megy neki, s már kezdi is. Ismerjük ezt, túlságosan is jól ismerjük.

TAK Vannak olyanok, akik ha sámlira állnak a pincében, máris nagy valakinek képzelik magukat...

TIK Aztán rövidebb kötelet választanak a kelleténél!

DURR (*a cipőjéhez beszél*) Addig nincs is baj velem, amíg nem kell járni. De vajon meddig tehetjük ezt meg? Valamikor mégiscsak föl kellene lépészkodni. Fölállni és azt mondani... Hogy azt akarom mondani... Mindenesetre nem ártana valamit mondani.

UTCASEPRŐ Mert aztán a túlórát azt nem fizetik, tudja? Mindig ígérik, hogy így és úgy. Aztán még soha nem fizették meg. Munka meg egyre több. Valaha bár sokan voltunk..., de újabban...! Nézzen csak szét... (*Széttekint*) Lehet ezt egyedül bírni? Nem lehet ezt egyedül bírni. Ott van a járda. Például. Mondjuk, hogy a járda. (*Keresi*) Vagy... Jobban mondva... Ott volt a járda. Aztán valakinek azt is el kellett takarítania. Zúzalékkőről zúzalékkőre. Kavicsról kavicsra. Tégláról téglára...

DURR Egyelőre tehát ezzel kell beérnünk. Néha szellőztetünk. Nem gyakran, de azért néha szükséges. Valamivel a lábnak is kedvezni kell!

TIK Nincsen rosszabb a pállott lábnál!

TAK Hamar bepállik, szót se róla. De hogyan lenne rosszabb...

UTCASEPRŐ Meg a munkatársakat. Hagytam volna őket az utcán? Ugye hogy nem lehet őket csak az utcán hagyni? A Máriákat és... Mária... Valaha emlékeztem még a nevükre. (*Nevet*) Hiába, én is öregszem. Egykor még akár a pillangók! Ott egy folt, odaröppentem, ott majzos a kirakat, odaszálltam. A kiváló munkaerő! Bizony ám! Mária a Máriák közt. Tudja isten, tán mind Mária volt... Hát őket is el kellett takarítania valakinek...

BAT Ugyan minek csinálta? Úgy tesz, mintha semmi sem változott volna.

TAK Ott van például a hónalj. Gondolkodott már a hónaljról? Vagy mondok jobbat. A fenék... Erre mit tud mondani?

DURR Emlékszem, valakik használtak egykor különböző dezodorokat. Megölte a baktériumokat meg a gombákat vagy miket. Alaposan elbánt velük. Hiába, a tudomány!

TIK Súlyos kérdés!

TAK Megfogtam vele, mi?

TIK Szó mi szó...

TAK A lényegre tapintottam rá, nem igaz?

TIK Vitathatatlan.

TAK Föladtam a leckét, heh?

TIK Tagadhatatlan...

DURR Tagadhatatlan, hogy a különböző dezodorokban is van ráció.

De ez mégsem helyettesítheti a szellőztetést. *(Leveszi a cipőjét, a zokniját igazgatja)* A jó időben megejtett szellőztetést. *(Megszellőzteti a zoknit. Újra fölhúzza. Ugyanez a játék a másik zoknival)* Mert ezt sem lehet túl gyakran csinálni.

TAK Mintha nem a seggünkkel kezdődnének! Annak a szaga ér el hozzánk először! A testszagunk. A lábszagunk. Viaszos fitymánk szaga. Az ölünk kigőzölgései a nyomravezetőnk. De kivált a segg! Ismertem egy alakot. Különös szaga volt. Amint megcsapott, felismertem, hogy ilyennel azelőtt még nem találkoztam. Teljesen más bajnokságban játszott, mint amihez hozzászoktam addig. A nagykabátok szagát, az ágy mellé készített cipők szagát már túlságosan is jól ismertem. De ez valami egészen más illat volt. Sokáig gondolkodtam, mi lehet a titka. A kérdés megszállottja lettem. A szentek életéről olvastam. Évekig követtem. Ugyanez a szag. Ugyanez az utak. Kocsma. Hajléktalanszálló. Híd. Kocsma. Hajléktalanszálló. Melegedő. Híd. Ment, mint egy apostol. Kocsma, melegedő, hajléktalanszálló, temető. Ugyanolyan léptekkel. Látszólag semmi különös... Semmi különös praktika. Mégis... Összetéveszthetetlen.

TIK És megnyugtató válasza jutott végül?

DURR Ha teljesen kihűl, már nem jó. Képtelen vagyok visszahúzni. De ha túl hamar veszem vissza, az sem jó. Mintha nem történt volna semmi. Ugyanez a nyirkosság, ugyanaz a szag. *(Csend)* Ez a legnehezebb: megtalálni az egyensúlyt. *(Csend)* Megtalálni az egyensúlyt minden körülmények közt. *(Csend)* Mert aztán a körülmények fontosságát sem tagadhatjuk el. Ha tél van például. Vagy szeles idő. A hirtelen támadt zápor mindent elronthat. Hiába akkor minden igyekezetünk. Könnyen a körülmények áldo-

zatává tehet bennünket. Hajaj! (*Csend*) Hajaj! Ott aztán jöhetünk már a dezodorral... Fújkalhatjuk ám!

TAK Képzeld, nem jutottam. Sírba vitte a titkát. Mondhatom, magányosan halt meg. Egyedüli résztvevője voltam a temetésének. Ha délről fúj, mindig eszembe jut az alak. Ritkán fúj délről. Észrevette? Így távoznak el közülünk az újító szellemek. Az igazán nagyok. Művész volt. Nagy művész. A legnagyobbak közül való.

TIK A díjakat meg más kapja, mi?

UTCASEPRŐ Merthogy mihez is kezdene másként az ember? Nem mondom, némi megbecsülésben azért volt részem. (*Csend*) De mégis... A jól végzett munka. (*Csend*) Terike, így mondta a főnök, Terike, maga megint kitett magáért! (*Elmosolyodik*) A mi munkánknak az a látszata, ha nincsen látszata. Ha sikerül visszaállítani az eredeti állapotot. Nem mintha az lenne a tökéletes... Közél sem. De megközelítheti a tökéletest. Az utcaseprő a tökély illuzionistája. Magával ragad a tökéletesség bűvölete. (*Egyre szenvedélyesebben*) A tökély! Munkánk majdhogynem súrolja. Ha gondosan lapátra igazítjuk. Ha óvatosan bánunk a söprűvel. Ha már nem rontunk a meglévő állapoton. Nagy szó...

BAT Nagy szavak, ez az. Erre vagytok már csak képesek. Csak a smúzolás. Lökitek a sódert.

TIK Már megint magának áll feljebb?

TAK És ha már így van, mért nem ugrik le inkább?

BAT Úgy csináltak, mintha minden maradt volna a régieben. Hát nem veszitek észre? Nem mondom, hogy gyökeres fordulat állt volna be, de azért... Hogy úgy mondjam... Ha olvasnátok a jelekben... Hát tényleg nem veszitek észre?

TIK Mit?

TAK Hol?

TIK Hova?

DURR Minek?

UTCASEPRŐ Hol van?

EBO Mit csapja itt a patáliát? Azt hiszi, kíváncsi magára valaki?

EBI Kíváncsi magára valaki?

EBO Ne szakíts félbe...! Mit is akartam mondani?

EBI Azt, hogy emlékeztet téged...

EBO Emlékeztet engem... Kire is emlékeztet?

EBI Arra a bolondra, aki néhány éve...

20 EBO Hány éve is már annak?

EBI Megvan annak már...

EBO Ne szakíts félbe! Megvan annak már jó ideje. Az is fölmászott egy épület tetejére. Megírta az újság.

EBI Benne volt a tévében.

EBO Benne volt a tévében, hogy fél téglákkal dobálta a járókelőket.

EBI A tisztos polgárokat.

EBO Ma már nincsenek.

EBI Ma már sajnos nincsenek.

EBO Ma már nincsenek... Mik nincsenek?

EBI Ma már nincsenek fél téglák.

EBO Ne szakíts félbe!

TIK És leugrott?

EBO Kicsoda?

TIK A bolond.

EBO Ki kérdezte magát?

EBI Ne hagyd, hogy felidegesítsen. Ki kérdezte magát?

EBO Ne szakíts félbe!

TAK Azt mondja már, hogy a bolond... Levetette magát?

EBO Mi köze hozzá?

UTCASEPRŐ A főnök. Az is jópofa volt. Mindig megdicsérte a körmömet. *(Leül, kihajtogat egy zsebkendőt, kést és villát vesz elő, visszacsomagolja a kést és a villát, összehajtogatja a zsebkendőt)* Az utcaseprőknek van a legszebb körme, mondta. Nézzék csak meg. Itt van például Leni. Nézzék a körmét. *(Az előbbi játék a zsebkendővel)* Így udvarolt. Nem is jutott messzire vele.

TIK Ha levetette magát, az már valami. Ha nem torpant meg végül. *(Szünet)* Ne erőlködjünk hiába!

TAK Megtorpanni. Talán ez a legnagyobb hiba. Más az, ha bele sem kezdesz. De megtorpanni... Amikor már feltűnne a cél. Legalábbis úgy hiszed, hogy akár fel is tűnhetne. Nem, a célszalagot még nem látod. Még nem hallod a nézők végső biztatását. De... De persze a legjobb mégis a fenekeden maradni. Mi is zavarنا bennünket? A nehézkedésünk kiegyenlített. Vonz bennünket a föld. Nem zavaróan, de vonz. Ha nagyon megerőltetjük magunkat, azért érezzük. Nem nagyon, de mégis. Lejjebb már aligha süllyedhetnénk. Ez is valami.

EBO Csak a cirkuszt csinálta. Olyan volt, mint maga. Azt hitte, jó hecc. Megdobálni a...

EBI A kisembereket.

EBO Ne szakíts félbe!

BAT Itt már nincsen mivel dobálni. Ezek a bábuk maradtak csak.

Kirúzsolták az ajkukat. (*Parókatartó fejeket sorakoztat az emelvény szélére*)

EBO Csinálta csak a színházat.

BAT Valaha itt is színház állt. A tőzegláp helyén meg templom.

EBO Merre?

BAT (*nem mutatja*) Valahol arra. Gyakran hoztam ide az öcsémet.

Mindig beszökött az öltözőbe. A női öltözőben imádták. Rózsaszín papucskok, arclemosók és parókák között nevelkedett.

EBI Ki kíváncsi erre?

BAT Valaha színész voltam!

TIK Kétes dicsőség.

EBO Aligha tünteti föl jobb színben.

TAK Rugaszkodjon el ettől!

BAT (*elmerengve, lírai fuvolaszó végig*) Apró szerep volt, egészen elhanyagolható. A drámát le is vették a színről pár előadás után. Halárus voltam, halaskofa két másik halárus közt, tudjátok. Hogy ne legyen túl bűdös, műhalakkal. Annyi volt a szerepem, hogy a színész (*hangsúlyozza*) A SZÍNÉSZ kezébe adjam a halat. Az öcsémnek ez mégis nagyon tetszett. A bátyám nagy színész, mondta. Talán nem így mondta, de mondta. A színésznők, a takarítónők előtt... Be nem állt a szája. Nem nyugodott, amíg a karjába nem kapta a rendező. A bátyád nagy színész, mondta. Egyszer megelevenedik majd a hal a kezében. Tátog majd, hogy háp, háp. (*Közben az emelvény széléig jön*) Sosem fogy el a sor a bódéja elől. Így valahogy mondta egykor. A törpe meg örült. Várta, hogy tényleg megelevenedjen a hal a kezemben. Hogy háp, háp. Hogy cupp, cupp. Ezzel búcsúztatott akkor is, amikor ő már nem jöhetett el az előadásra. Meg már előadás sem volt. A bódék sem nyitottak ki. Nem állt már sor a halasbódénál. És a színésznők sem rúzsolták ki többé a műbabák ajkait.

UTCASEPRŐ A körmök. Azokra azért mindig gondosan ügyelünk. Most is milyen szép hosszú. Ha más nem is, hát ezt érdemes nőni hagyni.

EBO Mindamellet ez nem ok... Mire is nem ok?

EBI Nem ok arra, hogy kisembereket...

EBO Ne szakíts félbe! Nem ok arra, hogy kispolgárokat dobáljanak műbabákkal vagy mikkel.

TIK Nem ok arra, hogy itt megtorpanjunk. Ha már eddig eljutotunk. Ha már ekkora árat fizettünk. Itt nem állhatunk meg, ugye tudja? Itt már...

DURR Itt már a szellőztetés sem használ.

BAT Elég! *(Nekirugaszkodik az ugráshoz)*

A színpad elsötétül. Csattanás hallatszik. Csend.

KARVEZETŐ Ez is elkövetkezett.

KAR

Ha mást vártál, bolond voltál, rúzsozd ki a homlokod.

Minden dráma, amit írtak, egy dologban rokonok.

Egyet kell csak megbocsáss, de azt is csak ha akard:

Ha hazugságunk közben – bepállott a valagod.

A színpad megvilágosodik.

BAT az emelvény előtt összekuporodva fekszik. Körülötte és az emelvényen számos parókatartó fej sorakozik. A Fuvolázó Bat mellett áll. Nézi, megmozdul-e. Mindenki más moccanatlan, félhomályba vesző.

FUVOLÁZÓ *(félőn)* Most már jobb?

BAT *(hosszú szünet után)* Nem panaszkodhatom. *(Elkezdi nevetni. Egyre hangosabban, amely néha zokogásba fordul át, majd ismét nevetésbe)* Nem panaszkodhatom. *(A jobb lábával a padlót rugdossa)* Halandók vagyunk mégis. Halandók... *(Átfordul a hátára, félig fölül, a kezében halat szorongat)* Most már mindörökre halandók.

Vége